

PEDAGOŠKO GRADIVO OB UPRIZORITVI KOMEDIJE IVANA CANKARJA ZA NARODOV BLAGOR

Pripravila Eva Jagodic

O drami, avtorju in režiserju	2
O uprizoritvi	4
Ljudstvo, narod, Cankar	6
Svoboda medijev	10
Viri in literatura.....	13
Zasedba.....	14

O drami, avtorju in režiserju

ZA NARODOV BLAGOR (1901)

Grozid in Gruden sta izprijena voditelja dveh političnih strank, ki se borita za prevlado. Oba si pod pretvezo, da delata dobro za ljudi, z vsemi sredstvi prizadevata izključno za svoj lastni uspeh. V pehanju za močjo in oblastjo ne manjka podlosti, podtikanj, spletkarjenja in umazanih igravic. Prerivata se za naklonjenost (in denar) bogataša Gornika ter ga poskušata pridobiti vsak na svojo stran. Tudi občinskim svetnikom je malo mar za skupno dobro; vsi se obračajo po vetru in mislijo le na lastne koristi. Kritičen postane le novinar Ščuka, ki začne razkrivati njihove politične nenačelnosti. Ko Ščuka predrami in poveže množice, se oba tabora prestrašita, pozabita na medsebojne razprtije in se nenadoma složna podata v skupen boj proti Ščuki – seveda izključno »za narodov blagor«.

IVAN CANKAR

Cankar se je rodil na Vrhniki kot osmi izmed dvanajstih otrok. Po osnovni šoli je obiskoval Ljubljansko realno, nato pa je vpisal študij na Dunaju. Študiral je sicer bolj malo, se je pa na Dunaju seznanil s smerjo nove romantike. Po opustitvi študija se je pogosto selil, živel je med drugim v Ljubljani, Pulju, in Sarajevu. Leta 1909 se je vrnil v Ljubljano in tu živel vse od smrti. Velja za enega najpomembnejših predstavnikov slovenske moderne. Moderna (slovenska nova romantika) se je začela 1899 z izidom Cankarjeve Erotike in Župančičeve Čaše opojnosti ter se končala 1918 s Cankarjevo smrtjo. Nova romantika povsem zanika realizem in naturalizem, deli pa se na tri veje – novo romantiko, dekadenco in simbolizem.

V Cankarjevem pisanju najpogosteje prepoznamo simbolistični slog. Cankarja štejemo za največjega slovenskega dramatika. Ustvarjati je začel kot pesnik, kasneje pa se je uveljavil kot dramatik, pripovednik, kritik in esejist. Ker se je že zgodaj soočal s socialnimi problemi je bil občutljiv na socialno problematiko, sicer pa so bila njegova dela politična. Cankar je bil tudi prvi, ki je v slovenski književnosti ustvaril črtico.

Cankarjevo delo:

Poezija: Erotika, Dunajski večeri, Helena

Proza: a) črtice: Vinjete, Moja njiva, Moje življenje, Podobe iz sanj (Kostanj posebne sorte, Gospod stotnik)

b) povesti in novele: Hlapec Jernej in njegova pravica, Kurent, Za križem, Aleš iz Razora, Volja in moč, Troje povesti

c) romani: Na klancu, Martin Kačur, Hiša Marije Pomočnice, Gospa Judit, Križ na gori

Dramatika: Romantične duše, Jakob Ruda, Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Hlapci, Pohujšanje v dolini šentflorjanski, Lepa Vida

Esejistika (predavanja): Slovensko ljudstvo in slovenska kultura, Slovenci in Jugoslovani, Očiščenje in pomlajanje, Bela krizantema

MATJAŽ ZUPANČIČ

Matjaž Zupančič (* 1959, Ljubljana) je študiral gledališko režijo in dramaturgijo v Ljubljani in Londonu. V začetku osemdesetih je vodil Eksperimentalno gledališče Glej; kot režiser in dramatik je redno prisoten na domačih in tujih gledaliških odrih. Osnova Zupančičevega umetniškega opusa so gledališke režije, ki jih ves čas povezuje s pisanjem izvirne dramatike. Je eden izmed najbolj pogosto uprizarjanih slovenskih avtorjev v tujini. Z režijami lastnih in tujih besedil mu je uspel prodor ne prestižne evropske gledališke festivale in odre (Jugoslavija s svetom, Bonnski bienale, Avignon, London Institute of Contemporary Art, Cameri Theater Tel Aviv, Ex Ponto, Sterijno pozorje itd.) Za svoje delo je prejel številne nagrade in priznanja, tako v mednarodni kot domači konkurenci; med drugim je tudi petkratni dobitnik Grumove nagrade za najboljše izvirno dramsko besedilo. Je redni profesor gledališke režije na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio film in televizijo.

O uprizoritvi

Satirično farso *Za narodov blagor*, je avtor spisal leta 1901 in poimenoval komedijo. Kljub Cankarjevim prizadevanjem je naletela na močan odpor oblastnikov, zato je bila krstno uprizorjena šele 1905 v Pragi, pri nas pa še leto kasneje.

Dramo, v kateri avtor napada, kritizira, smeši vse po vrsti, vse tiste, ki za temi velikimi besedami o narodu, narodovem blagru, narodovih idealih pravzaprav skrivajo popolnoma zasebne pritlehne interese, tokrat spremljamo v precej klasični postavitvi z minimalnimi posegi v besedilo. Morda še največja sprememba je, da je režiser dogajanje umestil v 30eta leta prejšnjega stoletja, a zgodba, liki in odnosi so prepričljivo univerzalni in bi se lahko zgodili v kateremkoli času.

Središče dogajanja je ogromen meščanski kavč, ki pa v svoji pretiranosti like nemalokrat pogoltne vase, s čimer se pokaže njihova resnična majhnost, kljub njihovim prepričanjem o lastni pomembnosti. Vzorec blazin na kavču je edino kar zares nakazuje spremembo dogajalnega prostora v drami in hkrati nakaže tudi na javno podobo, ki jo izražata Grozdova in Grudnova družina. Medtem, ko imajo slednji v dnevni sobi zlate blazine, pri Grozdovih prisegajo na barve slovenske zastave. Hkrati pa ob koncu predstave z barvo tretjega seta blazin režiser nakaže tudi na politično okolje in to, kar šele prihaja.

Večina dogajanja v zgodbi se vrti okrog konflikta med dr. Grozdom in dr. Grudnom v njuni borbi za Gornikovo pozornost in njegov denar, a sta si lika karakterno v resnici precej podobna. Zato pa je toliko bolj zanimiva diametralna nasprotnost med drugima dvema likoma, med Aleksejem pl. Gornikom in novinarjem Julijanom Ščuko, katerih vloga v drami je v resnici še pomembnejša od prvih dveh. Gornik, ki še zdaleč ni tako neumen, kot mislijo tisti, ki ga želijo izkoristiti, se je sprijaznil s pokvarjenostjo ljudi in sistema ter se mu ne upira več. Nosi masko otroške naivnosti in pusti, da ga vodijo, saj v njem ni več nikakršne želje po upor. Njegovo nasprotje predstavlja žurnalist Ščuka, ki je sicer zaposlen pri dr. Grozdu in v svojem pisanju služi njegovim političnim namenom, a se še dobro spominja preteklih časov, poštene, idealne družbe, in si želi, da bi se tisti časi povrnili. Občutek slabe vesti ga ves čas nažira, a do upora, ki vre v njem, pride šele v znani sceni z zavezovanjem čevlja, ko se Ščuka dokončno zlomi in sklone, da je upor ter glasen boj za resnično dobro ljudstva še edina prava pot. Omeniti velja tudi lik Kadivca, ki tako kot Ščuka ves čas poudarja potrebo po upor in se trudi iztrgati iz okolja, ki ga duši. V izvorni različici zgodbe mu na koncu to tudi uspe in z ljubljeno Matildo

pobegneta daleč stran, Zupančič pa se je v svoji interpretaciji Kadivcu odločil vzeti to notranjo moč in ga prikazati kot upora željnega človeka, ki pa zanj ni sposoben zbrati poguma.

Pomemben element tokratne uprizoritve pa je tudi ljudstvo. V vlogi le-tega na odru nastopijo štiri plesalke v delovnih kombinezonih in z metlami v roki. Četudi so večino časa neopazne, vsekakor pa drugim akterjem drame nevidne, so na odru ves čas prisotne. Skozi njihove samostojne prizore pa lahko razberemo socialno nelagodje in zadrževan upor ljudstva, ki ga predstavljajo. Prav skozi to nezadovoljstvo uprizoritev nakaže tudi na pomembno razliko med narodom in ljudstvom, ki jo v svojih pisanjih Cankar večkrat omenja. Medtem, ko je ljudstvo nezadovoljno, se narod, za katerega skrbijo veljaki kot sta Grozd in Gruden, zabava po meščanskih salonih, sreba šampanjec in se bori za blagor in za ideale.

Prizor v katerem Helena Gruden poskuša zapeljati Gornika, da bi s tem služila politiki tabora svojega moža, je tudi tu eden bolj izstopajočih. Za kritiko v Cankarjevem času moralno spornemu zapeljevanju je bila odvzeta vsa erotičnost. Igralca namesto tega odigrata gibalno izdelano karikaturu, ki bolj spominja na otroško igro ali risanko in temelji predvsem na karakterni in situacijski komiki. Prizor velja omeniti tudi zato, ker je pomemben košček sestavljanke, če želimo spregovoriti tudi o vlogi žensk v svetu politike kot jo vodita Grozd in Gruden. Medtem ko drži, da bi Gorniku za njegov denar bil Grozd pripravljen podariti nečakinjo, Gruden pa celo svojo ženo, je pomembno in v tokratni izvedbi tudi odlično prikazano, da ženske niso nujno več le uporabljane kot sredstvo. Četudi daleč od tega, da bi imele glas in moč aktivnega udejstvovanja, skozi lik Grudnovke jasno vidimo, kako lahko tudi ženska z manipulacijo in nekaj prav položenimi besedami in dejanji preko moškega deluje za »narodov«, torej svoj blagor. Kljub temu pa je pomembno omeniti tudi, da je Helena Gruden svojevrsten pojav znotraj Cankarjeve dramatike in edini aktiven ženski lik, ki je do neke mere tudi v položaju moči.

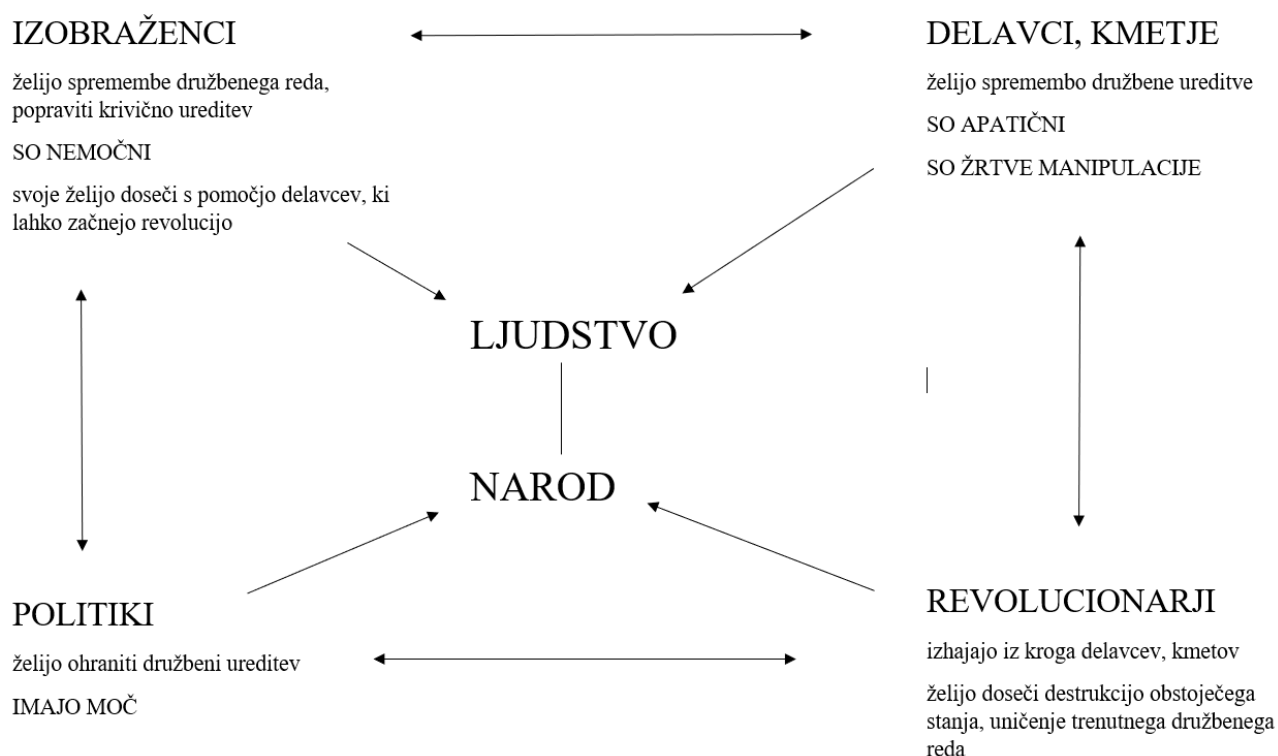
Ljudstvo, narod, Cankar

Kljub temu, da Slovar slovenskega knjižnega jezika pojma ljudstvo in narod opredeljuje kot sopomenki, je Cankar med obema potegnil strogo ločnico. Razliko med njima je izpostavil v več spisih, poudariti pa gre predvsem njegovo predavanje z naslovom »Slovensko ljudstvo in slovenska kultura« iz leta 1907.

V tej bridkosti in potrtosti me je prijel usmiljen človek pod pazduho in me je vodil v krčmo. Nastežaj je odprl duri, iztegnil je roko in je govoril téle pametne besede: Ne žaluj, prijatelj! [...] Ne delujete za ljudstvo, zato pa delujete za narod; ne trpite za ljudstvo, zato pa trpite za narod; narodu darujete in narod vam bo hvaležen! Nisem razumel te globoke modrosti, toda prijatelj, ki je bil usmiljen, mi je razložil stvar na jako prijeten način: [...] Glej te ljudi! Njih lica so groba, ker so ožgana od sonca, njih roké so težke in okorne, ker so trudne od dela, v njih očeh je skrb in sovraštvo, ker so ugledale krivico, iz ust jim smrdí žganje, ker je šampanjec drag... Glej, to je ljudstvo! [...] Tako prijatelj, sva videla ljudstvo, pogledja še narod. Narod je sedel v salonu in je bil že nekoliko pijan. Izba je bila svetla in prijazna, mize so bile pogrnjene. In za mizami je sedel črno oblečeni, veseli, glasni narod. Njegov obraz je bil rdeč in vroč; iz lic je puhtelo vino, v očéh je gorela prešernost življenja. Pa se je vzdignil izza mize lep in postaven gospod, potrkal je s prstanom ob kozarec in je izpregovoril: Gospoda slavna! Ker smo tako lepo zbrani, je potreba, da pokažemo kletim sovragom, kdo da smo! Kaj je slovenski narod? Slovenski narod je teptan... Natakár, zapri duri, da ne bo smrdelo sem tisto ljudstvo s svojim žganjem in tobakom.

(odlomek iz predavanja Slovensko ljudstvo in slovenska kultura, 1907)

Če bi morali ljudstvo in narod strogo ločiti in zapisati kaj ju žene, k čemu stremita in kdo je njuna gonilna sila, bi podoba izgledala torej nekako takole:

Slika 1: Ljudstvo in narod sta neizpodbitno povezana med seboj, saj zlasti drugi brez prvih vsekakor ne bi mogli živeti tako lagodno. Politiki, ki so večinski predstavniki naroda, so tisti, ki imajo moč v družbi in jo z manipulacijo in podrejanjem želijo tudi ohraniti. Njim nasprotni so predstavniki ljudstva, izobraženci in delavci. Oboji si želijo sprememb in izboljšanja položaja. Izobraženci so sami nemočni, a želijo spremembe doseči s pomočjo delavcev, znotraj katerih želijo poiskati tiste posameznike, ki bi sprožili revolucijo in dosegli drugačno, manj krivično družbeno ureditev. Četudi se idejni in strateški boj torej bije med politiki in izobraženci, glavni nasprotnik naroda tako ni ljudstvo v celoti pač pa revolucionarji, ki se povzdignejo iz njega in jih poizkušajo spodnesti s položaja.

Da tudi drama *Za narodov blagor* jasno izpostavlja, koga imajo v mislih, ko govorijo o 'narodu', je Cankar poudaril že v času nastanka dela. Tako je v pismu Lojzu Kreigherju nekoč zapisal, da je »naperjena stvar proti tistim veljakom slovenskim, ki imajo v svojih rokah 'narodov' blagor, diktirajo temu imaginarnemu 'narodu' različne ideale in svetinje – proti tistim ljudem namreč, ki mislijo, da so narod, a niso drugega nego svinje.«

Njegovo trditev je ob krstni slovenski uprizoritvi v Ljubljani leta 1906 podčrtala tudi kritika v časniku *Naš list* z besedami: »Dr. Grozd, deželni poslanec in občinski svetnik ter dr. Gruden, državni poslanec in občinski svetnik, začela sta rivalizirati, hoteč pridobiti v svoje sebične namene neizkušenega ter neizmerno bogatega Aleksija pl. Gornika; lestvica naj jima bo, po kateri naj bi splezala k višku. V gonji za njim in njegovim namenom se spreta, in dr. Gruden izjavi slovesno, da je od tega trenutka 'narod' v dveh taborih. Dr. Grozd in dr. Gruden sta človeka, ki hodita v frakih po trgu ter pravita, da sta onadva 'narod'. Oba imata na jeziku 'narodov blagor', ki naj bi jima polnil žepe ter sital častilakomnost.«

Sklicevanje na narod, kot to počneta dr. Grozd in dr. Gruden, služi zlasti kot sredstvo za izvajanje moči nad drugimi, vzpostavlja odnose močnejši-šibkejši in omogoča oblast manjšine nad večino. Narod obstaja kot socialna konvencija, kot bistvo pa je izpraznjen in zato lažen. Dr. Grozd namreč ni tako močan, kot morda misli sam, pač pa je videti močan le dokler živi v laži, ki jo ustvarja. Veljavo ima samo, dokler se podreja določeni socialni igri, dokler v tej igri laže in vara, skratka, dokler je odvisen od svojega okolja. Tega se zaveda tudi sam in ve, da se igra, kljub vsem adutom, ki jih ima, lahko slabo konča. Tudi zato se, ko se razmerja znotraj »naroda« s prihodom Alekseja Gornika premešajo, kmalu vrne k starim frazam in namesto na denarju, ki bi oblast zagotavljal takim, kot je Gornik, svojo moč znova gradi na poudarjanju pomena in pomembnosti naroda in narodovega blagra. Enako velja seveda tudi za dr. Grudna, razen da je še bolj zahrbtn in ima manj energije, v svojem prizadevanju, da bi se skopal do oblasti. Kot zapiše Primož Kozak, Cankar v tej drami pokaže dvoje: Prvič nekaj, kar ni njegov namen: Da je cela socialna hierarhija določena po odnosu do naroda kot obče entitete. In drugič to, kar odločno pozna in odklanja: da se družba konstituira hierarhično na osnovi izkoriščanja nacionalne ideje. Izpostavi, da ko je dr. Grozd razkrinkan, ko je gol brez naličja, je ob moč in tako postane smešen.

Laž, ki jo ustvarjajo dr. Grozd in njegovi sopotniki seveda ostaja zaprta v njihov krog. Narodovi ideali obvladajo množico, razen srenje, ki si jih je prilastila v lastno korist, še zmeraj predstavljajo obče, ki Slovence moralno in intelektualno obvlada. Da bi si ljudje Grozdovega kroga lagali med sabo, je brez pomena, če bi narod sicer vedel, da lažejo. Pa tudi varuhi narodovega blagra ne bi mogli biti, če narod ne bi verjel, da je narod in da varuhe potrebuje.

Cankarjeva dilema ni preprosta: Sam prisega na nacionalnost, hkrati pa spoznava zlorabo te vrednostne kategorije. Sam je kar najbolj Slovenec, a spoznava, da je slovenstvo – ker je v rokah Grozdov, pravzaprav Slovencem v pogubo. Ne gre namreč samo za to, da se malomeščanstvo poslužuje nacionalne ideje za lastno oblast, pač pa zato, da se jih sploh more posluževati. Skratka, da je nacionalna ideja sama take narave, da je mogoče iz nje kovati kapital. Cankarju se tako zastavlja problem – ni zadosti, da ga poiščemo v njegovi laži, treba je spremeniti samo idejo, ki malomeščanstvo omogoča. Rešitev je po Cankarjevo torej lahko samo socialna revolucija.

Cankar svoje ideje izpiše skozi Ščuko, a pomembno je omeniti, da če želimo bolje razumeti Ščuko, moramo obenj nujno postaviti Heleno Grudnovo. Obe figuri se namreč dopolnjujeta, medsebojno pojasnjujeta in tvorita kot taki enoten kompleks.

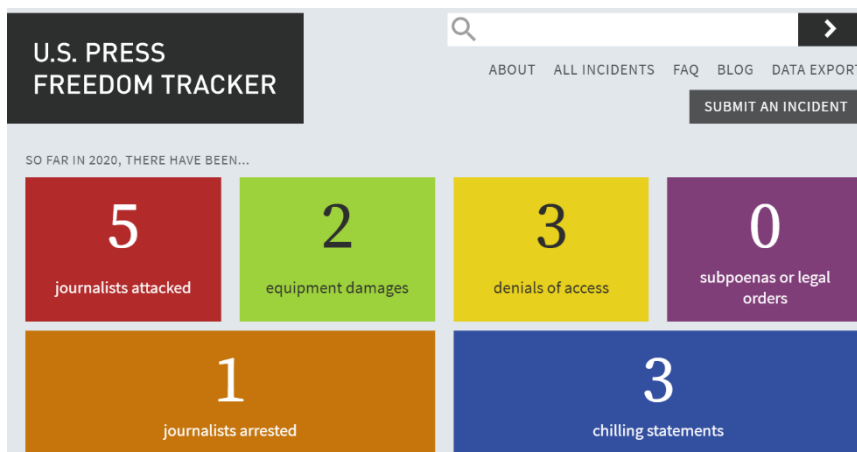
Pravo zlo, če gledamo iz Ščukine perspektive ni v tem, da nacionalno idejo izkoriščajo, pravo zlo je v tem, da jo lahko izkoriščajo, se pravi, da je nacionalno idejo mogoče instrumentalizirati kot sredstvo. Iz problema, da je nacionalno idejo mogoče izkoriščati, se razpleta Cankarjev odnos do te ideje: Ideja naroda je postala fraza, ideja naroda sama je postala neresnična. To pomeni, da Cankar ne obračunava samo s tem, čemur lahko rečemo zloraba čistih in vrednih ciljev, pač pa mora tako daleč, da spričo vloge, ki jo ti cilji imajo, oziroma lahko imajo, zanika do določene mere cilje same. Narod kot transcendentalna kategorija je mrtev.

Svoboda medijev

Julijan Ščuka je žurnalist za katerega že na začetku spoznamo, da v svojem pisanju ni neodvisen pač pa tudi on, tako kot mnogi, služi Grozdovim političnim interesom. Ščuka priznava, da je bil nekoč idealist, da pa je vmes že ponotranjil oportuni način za preživetje, kajti »treba je samo pripogniti koleno, samó sladko smehljati se je treba ... nič drugega, » in »dihati je treba tisti zrak, ki je človeku na razpolago.« Čeprav se je odločil pragmatično pa Ščuka ne zmore ubežati vplivu sence nekdanjega pravičnega, poštenega sveta in postane mu jasno, da iz svojega razvrednotenega, predvsem pa razčlovečenega položaja ne bo mogel uiti drugače kot z uporom.

Tudi danes je svoboda medijev ogrožena, mnogokrat vprašljiva in tudi danes vidimo in prepoznamo tiste, ki služijo posameznim osebam, strankam ali političnim opcijam. A kljub temu se novinarji in novinarska društva povsod po svetu borijo, da bi jim bilo omogočeno opravljanje njihovega dela brez pritiskov, groženj in onemogočanj. Včasih za svoja prepričanja, na žalost, plačajo tudi z življenjem.

- Mednarodni dan svobode medijev je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila leta 1993. Dan je namenjen ovrednotenju medijske svobode po svetu in ozaveščanju o pomenu neodvisnosti medijev ter tudi spominu na novinarje, ki so umrli med opravljanjem svojega dela.
- Ameriško novinarsko združenje tako denimo na svoji spletni strani (<https://pressfreedomtracker.us/>; dostopano 18.2.2020) takoj ob vstopu na vrhu strani in v pisanih barvah, ki se jih ne da spregledati, opozarja na število njihovih novinarjev, ki so bili v tekočem letu napadeni, aretirani, jim je bila poškodovana oprema, so bile proti njim izrečene grožnje ali pa jim je bil preprosto preprečen dostop do bodisi lokacij ali informacij.

- Po podatkih BBC-ja je bilo od leta 1990 ubitih 2.500 novinarjev, največ v Iraku, na Filipinih, v Mehiki, Pakistanu in Rusiji. Letno število smrti novinarjev je od leta 2000 naprej naraščalo. Toda Mednarodna federacija novinarjev (IFJ) opozarja, da smo bili leta 2018 priča izboljšanju; stopnja je bila najmanjša v zadnjem desetletju pri 82 nasilnih smrtih. Države in druge vplivne organizacije lahko na medije in novinarje pritiskajo tudi drugače, denimo z ugrabitvami ali zapiranjem. Po podatkih Komiteja za zaščito novinarjev (CPJ) so jih v letu 2018 zaprli 262, kar je največ v zadnjih treh desetletjih; največ v Turčiji, na Kitajskem in v Egiptu, piše BBC

- O pritiskih, ki se izvaja nad njimi so spregovorili tudi slovenski novinarji, ki so v letu 2019 posneli in objavili spodnji video.

https://www.youtube.com/watch?v=l8Jm3gIenJQ&feature=emb_title

"Živimo v časih, ko je svoboda medijev ena od najbolj ogroženih vrednot sodobnih demokratičnih družb. Da bi sredi Evrope ubijali novinarje, se je nekoč zdelo nepredstavljivo. Danes je to realnost, ki jo živimo tukaj in zdaj," so ob mednarodnem dnevu svobode medijev, 3. maja, sporočili iz Društva novinarjev Slovenije. Opozorili so, da se tudi v Sloveniji že več let načrtno ustvarja ozračje sovraštva do medijev in novinarjev. »Novinarje neprestano blatijo številni politiki, strankarski mediji vodijo medijske kampanje z namenom diskreditacije novinarjev, nanje se z vsemi sredstvi spravljajo župani, v družbenih medijih pa se nizajo pozivi k nasilju, linču novinarjev, kar se je lani (2018) uresničilo v fizičnih obračunih s televizijskima ekipama.« Opozorili so, da je ustrezna informiranost ljudi mogoča le ob odprtem in pluralnem

medijskem prostoru ter ob medijskih ustvarjalcih, ki so na visoki profesionalni ravni: "Brez tega je tudi demokratično politično življenje resno okrnjeno." Dodali so, da je svoboda medijev neločljivo povezana s človekovo svobodo kot eno izmed glavnih vrednot sodobne zahodne civilizacije.

- Združenje novinarjev brez meja na svoji spletni strani (<https://rsf.org/en/ranking>; dostopano 18.2.2020) objavlja tudi indeks svobode medijev. Ta Slovenijo trenutno uvršča na 34. mesto na svetu.

Viri in literatura

- »2019 world press freedom index.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://rsf.org/en/ranking>
- Cankar, Ivan. *Štiri drame*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1965.
- Cankar, Ivan. *Zbrano delo; tretja knjiga*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1967.
- »Dan svobode medijev.« Spletni vir. Februar, 2020. <http://sindikar-novinarjev.si/dan-svobode-medijev/>
- »Dan svobode medijev: opozorila o pritiskih in političnem vplivu.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://www.rtvsllo.si/slovenija/dan-svobode-medijev-opozorila-o-pritiskih-in-politicnem-vplivu/487014>
- »Freedom of the Press Foundation Releases its 2019 Impact Report.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://freedom.press/news/freedom-press-foundation-releases-its-2019-impact-report/>
- Kozak, Krištof Jacek. »Proemij k bridki komediji.« *Za narodov blagor*, gledališki list, 2020. Letnik 68, številka 7, str. 19-23. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Kozak, Primož. *Temeljni konflikt Cankarjevih dram*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1980.
- »Matjaž Zupančič.« Spletni vir. Februar, 2020. http://sigledal.org/geslo/Matjaž_Zupančič
- »Narod.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Narod>
- »Predavanja in članki.« Spletni vir. Februar 2020. https://sl.wikisource.org/wiki/Predavanja_in_%C4%8Dlanki#Slovensko_ljudstvo_in_slovenska_kultura
- Ratej, Ira. »Za narodov blagor – trnova pot na oder.« *Za narodov blagor*, gledališki list, 2020. Letnik 68, številka 7, str. 13-17. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- »Svoboda medijev ena od najbolj ogroženih vrednot sodobne demokracije.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://www.rtvsllo.si/slovenija/svoboda-medijev-ena-od-najbolj-ogrozenih-vrednot-sodobne-demokracije/453709>
- »U.S. Press Freedom Tracker.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://pressfreedomtracker.us/>
- »Za narodov blagor.« Spletni vir. Februar, 2020. <https://www.mgl.si/sl/program/predstave/za-narodov-blagor/>

Zasedba

Ivan Cankar

ZA NARODOV BLAGOR

Režiser Matjaž Zupančič

Dramaturginja Ira Ratej

Scenografka Janja Korun

Kostumografka Bjanka Adžić Ursulov

Koreografka Sinja Ožbolt

Avtor glasbe in glasbeni opremljevalec Vanja Novak

Korepetitorica Ana Erčulj

Oblikovalec svetlobe Andrej Koležnik

Oblikovalec zvoka Sašo Dragaš

Lektorica Maja Cerar

Zasedba:

Aleksij pl. Gornik Primož Pirnat

Dr. Anton Grozd, deželni poslanec, občinski svetnik itd. Lotos Vincenc Šparovec

Katarina, njegova žena Bernarda Oman

Matilda, njegova nečakinja Ajda Smrekar

Dr. Pavel Gruden, državni poslanec, občinski svetnik itd. Uroš Smolej

Helena, njegova žena Iva Krajnc Bagola

Jožef Mrmolja, občinski svetnik Jožef Ropoša

Klander, občinski svetnik Tomo Tomšič

Mrmoljevka Tanja Ribič

Julijan Ščuka, žurnalist Matic Lukšič

Siratka, literat Jaka Lah

Fran Kadivec, jurist, sorodnik Grozdov Jernej Gašperin

Profesor Kremžar Boris Kerč

Stebelce, poet Gaber K. Trseglav

Ljudstvo Anja Möderndorfer, Petra Peček, Veronika Valdes/Neža Blažič. Aja Zupanec

Premiera: 9.1.2020